Iasos İslami Dönem Sikkeleri

Mehmet Sevim *

Iasos, Akropolisdeki surlar: 4B binası.

Iasos Antik kenti; antik dönemdeki adıyla Karia Bölgesinde, Muğla ili, Milas ilçesine bağlı Kıyıkışlacık Mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Günümüz modern kent yerleşimi antik kentin kuzeyini ve nekropol alanını çevreler konumdadır. Geçmişi M.Ö. 3 bin yılının sonuna kadar uzanan Iasos antik kentinin büyük bir kısmı yarımada üzerindedir. Makale konusu olarak incelediğimiz sikkelerden üçünün, Iasos Antik kentinde ele geçmiş Menteşe Beyliği sikkeleri olması nedeniyle kısaca Menteşe Beyliğinin varlığından bahsetmekte gerekir. Beyliğin bölgedeki hakimiyeti, 13. yüzyılın ortasından 15. yüzyılın başına kadar sürmüştür. Anadolu Selçuklu Devleti, Moğol zulmünden kaçan Menteşe Bey liderliğindeki Türk boyunu Muğla ve civarına yerleştirmiştir. Beyliğin hakimiyeti altında olan bölge başta Muğla olmak üzere Aydın, Sultanhisar, Balat, Milas, Beçin, Çine, Tavas, Köyceğiz ve Finike'yi de içerisine alır. Bölgedeki Bizans hakimiyetindeki yerleşimler Türklerin gelmesiyle beraber yavaş yavaş el değiştirmeye başlar.

Iasos, Milas kentine en yakın kıyı kasabasıdır, dolayısı ile Milas denizle olan ilişkisini, ticaretini bu kasabadan sürdürmüş olmalıdır. Menteşe Beyliği, hakimiyetine giren Balat yada Milas gibi tarımı, ticareti gelişmiş nispeten daha büyük kentlerde sikke bastırmıştır. Iasos ise Osmanlı Dönemindeki ismi ile Asınkurin, daha küçük bir kıyı kasabası olmalıdır. Kazılarda ele geçen sikkelerden de anlaşılacağı üzere Menteşe ve Osmanlı Dönemlerinde burada sikke basılmamış, yakındaki Balat ve Milas gibi büyük kentlere ait sikkeler kullanılmıştır. Yıllardır Iasos'ta sürdürülen kazı çalışmalarında antik dönem buluntularının yanı sıra, İslami dönem seramik, metal gibi küçük buluntular ile beraber Milas ve Balat gibi çevre şehirlerde basılan sikkeler de ele geçmiştir Daha geç dönemlerde bütün Anadolu'ya hakim Osmanlı sikkesinin de bu kentte bulunmuş olması 19-20. yüzyıllarda Iasos'ta hala yaşamın sürdüğünü göstermektedir.

İslami dönemde inşa edilmiş mimari kalıntılar ile makalemize konu olan Iasos Antik kentinde ele geçen 3'ü Menteşe 1'i Geç Osmanlı Dönemi 4 adet sikke, kentin İslami dönem geçmişi hakkında ipuçları vermektedir. Menteşe Beyliğinin ilk sikkelerini Mesud Bey, Selçuklu Sultanları adına bastırmıştır. O dönemde Balat önemli bir şehirdir. Bu önemli şehirde gümüş ve bakır sikkeler bastırdığını biliyoruz[1]. Milas ve Balat darplı bilinen ilk müstakil gümüş sikkeler Mesud Beyin oğlu Orhan Gazi (M.1320-1345) tarafından bastırılmış, Menteşe Beylerinden Ahmed Gazi ise (M.1357-1391) Balat'ta bir zaviye yaptırmıştır.

Sikke 1 – Iasos inv. 3960 (fig. 1):
İlhanlı adına-Menteşe.
Bakır.
Ön yüz: *La ilahe illallah Muhammed resul Allah*
Arka yüz: *Essultan ül azam gıyaseddin* […].

Her ne kadar İlhanlı hakimiyeti ve gücü doğuda daha çok hissedilse de Menteşe Beyleri, İlhanlı Hükümdarları adına da sikke bastırmıştır. Egede basılmış başka örnekleri de bilinen İlhanlı Sikkelerinden, Hudabende Muhammed adına basılmışmış Sultanhisar darplı iki adet sikke

örneği, İlhanlı etkisinin Ege kıyılarına kadar ulaştığını gösterir[2]. Bergama darplı pek nadir bir İlhanlı sikke daha vardır ki başka örneği yoktur[3]. İnceleyeceğimiz ilk sikke darp edilirken kaymış ve kalıptaki şekil sikkeye tam olarak yansımamıştır. 24 mm çapındadır ve ön yüzde Kelime-i tevhid vardır. Arka yüzde ise yazının bir kısmının silik olması sebebi ile tanımlanması zordur. Ancak Hüdabende Muhammed adına bastırılan sikkeler ile benzerlik gösterir.

1. Iasos, inv. 3960.

Sikke 2 – Iasos inv. 4571 (fig. 2):
Selçuklu adına-Menteşe.
Gümüş.
Ön yüz ortada: *El-izzetü li'llah;* çevrede: *duribe* […]
Arka yüz: *Essultan ül azam* / Gıyasel dünya vel din / *Ebu el feth mesud bin Keykavus* […].

Menteşe Beyliği döneminde Selçuklu Sultanı adına kestirilen sikkelerdendir. Menteşe Beyin oğlu Mesud Bey (M.1300-1320) ilk Menteşe sikkelerini, Selçuklu hakimiyeti altında, beylik beratını aldığı Selçuklu Sultanı ll. Gıyaseddin Mesud adına kestirmiştir[4]. Her ne kadar darb yeri okunamasa da Mesud Bey zamanında beyliğin merkezi Milas'tır ve benzer kalıptaki diğer örneklerde olduğu gibi Milas darphanesinde basılmış olmalıdır. Ayrıca sikkenin arka yüzü aşırı derecede deforme olduğu için yazı okunamamaktadır. Ön yüzde ise darb kelimesi çıkmış ama kent ismi tespit edilememiştir.

2. Iasos, inv. 4571.

Sikke 3 – Iasos inv. 8563 (fig. 3):
Menteşe Beyliği-Anonim-Balad.
Bakır.
Ön yüz: Noktalı daire içerisinde kare çerçeveli motif
Arka yüz: Noktalı daire içerisinde kare çerçeveli motif.

Iasos kenti akropolünde ele geçmiş Menteşeoğlu Beyliğinin Balad darplı anonim sikkelerinin bir örneğidir. Her iki yüzdede noktalı daire içerisindeki kare çerçevede motif yer alır.

3. Iasos, inv. 8563.

Sikke 4 – Iasos inv. 3401 (fig. 4):
Osmanlı Dönemi-ll. Abdülhamid-5 para[6].
Bakır.
Ön yüz ortada: *Tuğra*
Arka yüz ortada: *5*
çevrede: *azze nasrühu duribe fi Kostantiniye sene 1293.*

İstanbul'da basılan 16 mm çapında ve 1,75 gr ağırlığındaki para, 34. Osmanlı padişahı ll. Abdülhamid sikkesidir. Sikkenin arka yüzünde padişahın tahta çıkış tarihi olan 1293 (Miladi 1876) yazmakta ancak önyüz silik olduğu için tahta çıkışın kaçıncı yılında basıldığı anlaşılamamıştır[5].
Iasos kent merkezinde bulunan kalenin Menteşe döneminde onarılması ve sarnıcın inşa edilmiş olması zaten kentte Müslümanların yaşamaya devam ettiğini göstermektedir. Ayrıca kentin en yüksek tepesinde yer alan akropol içerisinden ve agorada ele geçen İslami dönem sikkelerde bunun kanıtını oluşturmaktadır.

4. Iasos, inv. 3401.

* Sanat Tarihçi, Nümismat
mehmetsevim6606@gmail.com

[1] Ender 2000, p. 164.
[2] Diler 2006, p. 401.
[3] Aykut, Aydın 1992, p. 88.
[4] Öztürk, Perk 2007, p. 14.
[5] Pere 1968, p. 281.
[6] Artuk, Artuk 1970, p. 726.

Iasos. Coins from the Islamic Period

The ancient city of Iasos is located in Caria, as the region was called in ancient times, within the borders of Kıyıkışlacık, Milas district, in Muğla province. The modern village surrounds the northern section of the ancient city and the necropolis area. Ancient Iasos, a settlement which goes back to the 3th millennium B.C., was located mostly on the peninsula. This paper discusses some coins found during the excavations in Iasos: They date back to the Menteşe Principality. The rule of the Menteşe over lasted from the middle of the 13th century to the early 15th century. The Anatolian Selçukid State, led by Menteşe Bey, who escaped from the Mongolian persecution, placed the Turkish clan in Muğla and its vicinity. The area under the rule of the principality included Muğla, Aydın, Sultanhisar, Balat, Milas, Beçin, Çine, Tavas, Köyceğiz and Finike. The Byzantine-dominated settlements in the region changed hands by the arrival of the Turks.
Iasos is the coastal town closest to the city of Milas, and allowed Milas to maintain its relationship with the sea and its trade. The Menteşe Principality minted coins, in relatively larger cities, as they developed in agriculture and trade: This was the case for Balat and Milas, during its rule. At that time Iasos (whose name was Asinkurin during the Ottoman period), was probably a relatively smaller settlement. As it may be analyzed, the coins uncovered during the excavations belong to the nearby cities. In addition to the ancient artifacts found at Iasos throughout the excavations, Islamic period ceramics and metal objects have been found, as well as coins minted

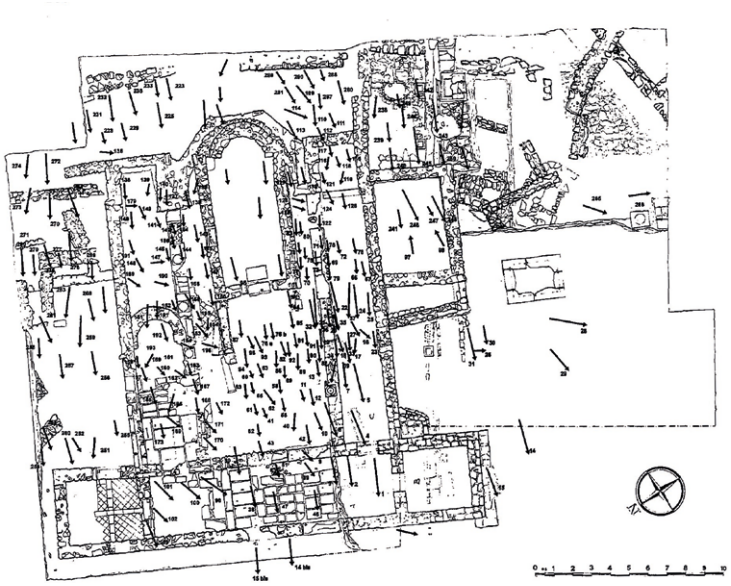

5. Iasos, agorà*: 6th century AD basilica and later necropolis.*

in neighbouring cities. Ottoman coins, pertaining to later epochs, are the proof that there were inhabitants in Asinkurin up to the 19th and 20th century.
These coins (3 from the Menteşe epoch, 1 from the Late Ottoman Period), together with the architectural remains dating from the Islamic period, provide clues about the history of the city in that time. Mesud Bey minted the first coins of the Menteşe Principality in the name of the Sultans of Selçuk. The first known individual silver coins in Milas and Balat were minted by Orhan Gazi (1320-1345), son of Mesud Bey. Ahmed Gazi (1357-1391), a Bey of the Menteşe dinasty, had a lodge built in Balat. The silver and copper coins minted by Ahmed Gazi in Balat are another proof of the importance of this city.

Coin 1 – Iasos inv. 3960 (fig. 1): Although the Ilhanlı sovereignty and power was perceived in the East, the Menteşe Principality minted coins also on behalf of the Ilhanlı rulers. There are many similar examples of this coinage. The first coin, as we suppose, did slip during the minting and the shape in the mold was not fully marked on the coin. It has 24 mm diameter. On it there is the formula of *Kelime-i Tevhid* [*I bear witness that there is no god but Allah, and I bear witness that Muhammad is the servant and Messenger of Allah*]. The text on the back side is difficult to interpret, because it is partially faded. However, there are similarities to the coins minted in the name of Hüdabende Muhammed.

Coin 2 – Iasos inv. 4571 (fig. 2): It is one of the coins minted on behalf of the Selçukid Sultan during the Menteşe Principality. Mesud Bey, son of Menteşe Bey (1300-1320), minted the first Menteşe coins in the name of the Selçukid Sultan Mesud II Gıyaseddin, under the dominance of the Selçukid. Although the minting place of the coin cannot be read, the center of the principality was Milas during the time of Mesud Bey so that, as in the other examples with a similar mold, it must have been minted in Milas. In addition to that, the text could not be read because the back of the coin was extremely deformed. The word 'mint' can be detected on the front side, but the city name cannot be determined.

Coin 3 – Iasos inv. 8563 (fig. 3): The coin was found in the acropolis of the city of Iasos. It is an example of the anonymous coins of the Menteşeoğlu Principality, minted in Balat. A squared frame within a dotted circle is placed on both sides of the coin.

Coin 4 – Iasos inv. 3401 (fig. 4): The coin, with a diameter of 16 mm and weight of 1.75 gr, minted in İstanbul, was minted under the 34th Ottoman Sultan, Abdülhamid II. On the back side of the coin there is the date of the Sultan's ascension to the throne, 1293 (= 1876). But the front side is faint, so that it is not possible to know in which year of his rule the coin was minted.

During the Menteşe period, the castle placed on the top of the hill in Iasos was repaired, and a cistern was built: This proofs that Muslisms continued to inhabit there. The discovery of coins from the Islamic period in the acropolis on the highest hill of the city, as well as in the ancient *agor*à, is another strong piece of evidence.

Seven Islamic coins have been found in Iasos: Six of them (inv. 2895, 3960, 3401, 4359, 4571, 4672) are now kept in the Archaeological Museum of Izmir, and one (inv. 8563) in the Archaeological Museum of Milas. There are no photos available of some of the items (inv. 2895, 4359 and 4572), which are not included in Mehmet Sevim's paper. The coin inv. 3960 comes from the tomb 22 of the post-Byzantine necropolis in the agorà *(excavations 1974): The burial was of an adult, laid with his head to the west and a ring. The coin inv. 3401 (excavations 1972) was also found in the north-eastern sector of the agorà. The coins inv. 4571 and 8563 were found on the acropolis, the first (excavations 1961) in the trench 12, the second in the 4B building (excavations 2011).*
On the post-Byzantine necropolis see Berti *2012a; on the fortifications of the Acropolis see* Berti 2012b; Berti 2014; Coppola, Molinari 2010-2011.

6. Iasos, agorà*: tombs around the basilica.*

BIBLIYOGRAFYA / BIBLIOGRAPHY

Artuk İ., Artuk C. 1970, *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Teşhirindeki İslami Sikkeler Kataloğu*, cilt 1, İstanbul.
Aykut T., Aydın Ş. 1992, *Ak Akçe Moğol ve İlhanlı Sikkeleri*, İstanbul.
Berti F. 2012a, *Grave Goods from the Necropolis in the Agora of Iasos*, in B. Böhlendorf-Arslan, A. Ricci (eds), *Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts*, *Byzas* 15, pp. 187-211.
Berti F. 2012b, *I lavori del 2011 nel "castello dell'acropoli"*, *BIasos* 18, pp. 15-18.
Berti F. 2014, *Iasos e i Menteşe*, in L. Karlsson, S. Carlsson, J. Blid Kullberg (eds), ΛΑΒΡΥΣ. *Studies presented to Pontus Hellström*, *Boreas* 32, pp. 427-436.
Coppola V., Molinari M. 2010-2011, *La fortezza dell'acropoli di Iasos. Recenti dati di scavo e qualche ipotesi ricostruttiva*, in *Iasos in età bizantina. Miscellanea di studi*, *Atti dell'Accademia delle Scienze di Ferrara* 88, pp. 359-372.
Diler Ö. 2006, *İlhanlılar İran Moğollarının Sikkeleri*, İstanbul.
Ender C. 2000, *Karesi, Saruhan, Aydın ve Menteşe Beylikleri Paraları*, İstanbul.
Öztürk H., Perk H. 2007, *Anadolu Beylikleri Sikkeleri*, İstanbul.
Pere N. 1968, *Osmanlılarda Madeni Paralar*, İstanbul.